

Projektbeskrivning för ”Lokal Åtgärdsplan för Likans avrinningsområde”

Klarälvens vattenråd ansöker om 350 000 kr för framtagandet av en lokal åtgärdsplan för Likans avrinningsområde i Torsby kommun under år 2021.

Syfte

Projektet syftar till att god ekologisk status ska uppnås i hela Likans avrinningsområde

Mål

Projektets mål är att ta fram en lokal åtgärdsplan för Likansystemet i samverkan med berörda. På så sätt skapas förutsättningar för att hela systemet ska kunna uppnå god ekologisk status under nästa förvaltningscykel.

Ett annat viktigt mål är att lyfta Likan som besöksmål.

Sannolika åtgärdsförslag

- Förslag på hur en justering av vandringstrappen vid Likån nedre lopp kan utföras
- Förslag på åtgärder vid den gamla flottledsdammen vid S Liksjön
- Förslag på åtgärder vid Hejsmyrdammen
- Undersökning av Råbäcken som inte tidigare varken är biotopkarterad eller elfiska.
- Förslag på åtgärder vid Råbäcksdammen

Bakgrund

Den lokala åtgärdsplanen ska sammanställa prioriterade åtgärder. För att kunna göra det behövs ett utökat kunskapsunderlag. Genom att i samförstånd med berörda, Norra Nys FVOF, Dalbys FVOF samt Syssebäckes FVOF, utreda förutsättningarna för adekvata åtgärder hoppas vi kunna nå framgång i det kommande arbete som kommer att beröra kalkning, fiskpassage genom dammanläggningar och vägtrummor samt biotopåtgärder.

Likansystemet är uppdelat i 3 vattenförekomster, alla i Torsby kommun. Större delen av Likan och Tvärlikan utgörs av Natura 2000-områden. Många kulturlämningar finns i längs vattendraget, främst i de nedre delarna, där Likån bruk var i drift 1839–1862. Likan och Tvärlikan var även en viktig flottningsled. Det finns inte några aktiva dammar i systemet, men en del kan utgöra onödiga vandringhinder. Mindre bäckar kan vara fragmenterade av vägtrummor. Sprängningar från flottningstiden kan utgöra hinder. Även ett antal naturliga vandringhinder finns. Vid fallet ner mot Klarälven har en fisktrappa byggts som inte har den funktion man önskat.

Två av tre av vattenförekomsterna är klassade med **måttlig ekologisk status**. (Vattenmyndighetens bedömning 2019). Miljöproblem som listas i VISS är försurning, fysisk påverkan genom dammar och flottledsrensning. Kalkning genomförs sedan 80-talet – det finns en doserare i Tvärlikan med ifrågasatt funktion - och fortfarande finns behov av kalkning, vilket grundar sig på bedömningar av främst fisk. Det finns öring i området. Nedanför fallet (fiskvägen vid Likenäs) har lax och harr gått upp. Övre delar älvsystemet samt mindre biflöden är aldrig inventerade eller elfiskade.

Natura 2000 område

Då området Likan, Tvärlikan upp till Södra Liksjön (där flottledsdammen finns) samt Övre Likan upp till Råbäcksdammen- oklar status idag – är ett Natura-2000 område kommer en tidig dialog med länsstyrelsen att ske om förslagen på åtgärder. Text i VISS om Natura2000-området (från år 2000):

360 metres height of falls on a distance of 23 km. Main river Likan has a virgin character with no dam-buildings. Tvärlikan has an old dam built for log-driving. River runs through woodlands.

Kvalitet

Good conditions for salmonids in the streaming water of Likan. Restoration of impacts from log-driving are in progress

Följande naturreservat berör vatten i systemet:

Namn:	NVR-id:	Satt att skydda	Kommentar rörande vatten
Sågbäcken	2032829	Skogsmiljöer	Gränsar till Tvärlikan
Digerberget	2041633	Skogsmiljö	Går tvärs över övre Likan
Lisselberget	2005589	Skogsmiljöer	Innefattar Likedalstjärnen (övrigt vatten)
Trekanten	2032949	Limniska miljöer, Vattendrag Skogsmiljöer,	Innefattar del av Långlikan. Bergsklackar
Råbäcken	2032950	Skogsmiljöer	Innefattar en liten del av Råbäcken (övrigt vatten)
Trugåsen	2032809	Skogsmiljöer	Endast en mindre del berör översta delen av Råbäcken

Om åtgärder föreslås som berör naturreservaten kommer en tidig dialog med länsstyrelsen att ske.

Genomförande

Klarälvens vattenråd är ansvarig för genomförandet och bidrar med administration och dokumentation. Fältarbetet planeras genomföras av person anställd av Torsby kommun. För denna tjänst söks finansiering genom LOVA. Norra Ny utveckling, Torsby kommun bidrar med arbetstid. Tre FVOF står för lokalkunskap och medfinansierar med ideell arbetstid. Dialog med markägare, fritidshusinnehavare och länsstyrelsen ska ske.

Projektet startar med att de åtgärder som listas i VISS att gås igenom. För att kunna göra bra bedömningar kommer ytterligare underlag behöva tas fram. Utifrån påverkananalysen ska lämpliga åtgärder föreslås. De åtgärder som bedöms möjliga att genomföra och ha god effekt kommer grovplaneras, kostnadsberäknas och presenteras i en rapport "Lokal åtgärdsplan för Likans avrinningsområde". Biotopåtgärder, informationsåtgärder och åtgärder för att underlätta vandring kommer att stå i fokus. Åtgärdsförslagen ska innefatta åtgärder i hela systemet, dvs även i de delar som inte är klassade av vattenmyndigheten.

Organisation

Styrgruppen kommer att bestå av personer utsedda av Klarälvens vattenråd samt Torsby kommun

Aktiviteter

Förberedelser och framtagande av underlag till åtgärdsplanen:

- Startmöte med alla inblandade
- Genomgång av det underlag som finns i VISS
- Vattendragsvandringar på olika delsträckor gärna tillsammans med FVOF
- Kompetenshöjning:
 - Historisk djupdykning i området via lokal kännedom, historiska kartor, fornlämningsregistret och annan kunskap för att få grepp om kulturmiljön.
 - Sammanställning av gjorda kemiska och biotiska undersökningar
 - Sammanställning av flottledsutslag som har funnits i systemet.
- Konklusion utifrån ovan :
 - Sammanställning av identifierade kunskapsluckor i systemets biologi och behov av fortsatta utredningar, t ex kompletterande elfiske och inventering av bestånd i småtjärnar.
 - Förstudie till grund för ev. ansökan/ansökan av biotoprestaurering i systemet.
 - Genomgång av gamla dammar – det finns dammregistret tre gamla flottningsdammar + en sågdamm (sprängningar) - vandringshindrens juridiska status i dialog med berörda, t.ex. markägare, vägföreningar, samt länsstyrelsen

Därefter:

- **Utvärdering av åtgärdernas genomförbarhet**, effekt, prioritering, kostnadsberäkning sker i dialog med berörda och godkänns av styrgruppen.
- **Sammanställning av "samrådsversion" av åtgärdsplanen** sker av projektledaren
- **Färdigställandet och godkännande** av "Lokal Åtgärdsplan för Likans avrinningsområde" sker efter ett öppet möte dit alla berörda är inbjudna och där åtgärdsplanen går igenom och förklaras. Efter "Samrådet" skrivs planen slutligen samman.

Under hela projektiden:

- **Dialogmöten med berörda** Information om projektet sprids till alla fastighetsägare samt andra berörda: 1. Vid projektets uppstart, 2. Vid offentligt möte före planens fastställande samt 3. genom utskick av färdig åtgärdsplan. Åtgärdsplanen läggs ut på Vattenrådets hemsida, med länk dit från Torsbys kommuns hemsida.

Efter projektets slut

Rapporten "Lokal Åtgärdsplan för Likans avrinningsområde" kommer vara en del i den större åtgärdsplanen för Klarälvens avrinningsområde som vattenmyndigheten fortlöpande ser över och som revideras i varje vattencykel. Efter den första fasen (2021) där den lokala åtgärdsplanen fastställs följer genomförande.

Klarälvens vattenråds långsiktiga arbete med åtgärdsplaner

Lokal åtgärdsplan Likan är ett av de 11 prioriterade projekten och ingår i vattenrådets strategi för arbetet med förbättrad status i Klarälvens avrinningsområde. Flera åtgärdsplaner är klara – Blysjön AVR, Acksjöns AVR, Värmullen, Upplundens AVR samt Musån AVR och i flera av dessa system pågår åtgärder. Andra åtgärdsplaner är genomförda, Acksjö-systemet har uppnått god ekologisk och Upplundens AVR saknar nu definitiva vandringshinder. Vi arbetar under 2020 i Fämtans AVR med att ta fram en åtgärdsplan (LOVA-projekt) och har även planerat att ta fram en åtgärdsplan över Tjärnsälvens AVR (söker LOVA 2020)

Finansiering och budget

Totalkostnaden för projektet har beräknats till 450 000 kr varav ett bidrag på 78 % , 350 000 kr söks. De faktiska kostnaderna, 350 000 kr, innefattar projektledning 7 månader arbete med att samla data och planera biologiska undersökningar, fältinventeringar och identifikation av vandringshinder och elfisken på hösten. Se Tabell 1 för faktiska kostnader

Torsby kommun kontantinsats för bil, arbetsrum, kontorsutrustning mm till projektledaren samt porto kopiering mm uppskattas till 20 000 kr . Klarälvens vattenråd sätter in 10 000 kr kontant i projektet. Projektet kommer att medfinansieras av arbetsinsatser av Torsby kommun samt ideellt arbete i Klarälvens vattenråd, Likenäs hembygdsförening samt från de tre FVOF. Se tabell 2 för respektives medfinansiering.

Tabell 1. Tabellen redovisar uppskattade faktiska kostnader i projektet

Aktiviteter	Kostnader (kr) exkl. moms
Material och tillstånd för elfiske samt undersökning fisk mm i tjärnar	20 000
Inventering och förstudier som grund för anmälan biotopåtgärder	10 000
Utredning och förslag på åtgärder vid fisktrappan	30 000
Utredning vandringshinder, flottledsdammar och trummor	15 000
Tryck av åtgärdsplanen	15 000
Möteskostnader, lokal och fika	5 000
Bilersättning fiskevårdsförening mm	5 000
Lön till projektledare, anställd av Torsby kommun	250 000
Totalt	350 000

Tabell 2. Tabellen redovisar medfinansieringen till projektet.

Finansiär	Kontant finansiering	Indirekt finansiering	Summa medfinansiering
Torsby kommun.	20 000	30 000	50 000
Hembygdsförening Likenäs samt tre FVOF		10 000	10 000
Klarälvens Vattenråd	10 000	30 000	40 000
Summa	30 000	70 000	100 000

Preliminärt behov av underlag inför förslagen på åtgärder

De tre delavrinningsområden, helt inom Torsbys kommun ingår i varsin vattenförekomst. Källa VISS . **Preliminärt behov av underlag inför åtgärdsplanen skrivs med rött**

1_Övre Likan

WA73033073 SE672299-135687

Myndighetens bedömning 2019-08-23: Vattenförekomstens ekologiska status bedöms vara god. Det finns försurningspåverkan, men vattendraget är kalkningspåverkat (flygkalkning) och uppnår önskad effekt. Vattnet är Natura2000-klassat upp till Råbäckens utlopp i Likan. **Behov av underlag kompletterande elfiske och undersökning tjärnar. Långlikan har flera naturliga vandringshinder, varför det är intressant att studera öringsbestånden. Hejsmyrddammen och Råbäcksdammen (sannolika gamla flottledsdammar) utreds.**

1.a Råbäcken NW674082-134506

Råbäcken klassas som övrigt vatten Ingen information finns i VISS, inget känt elfiske har utförts. **Behov av underlag Elfiske och biotopundersökning.**

2_Tvärlikan WA96947651 SE673523-134952

Myndighetens bedömning 2019-08-23: Vattenförekomstens ekologiska status bedöms vara **måttlig baserat på bedömning av fisk** som har en god tillförlitlighet. Bedömningen av parametern Konnektivitet samt flödesförändring i vattendrag visar dålig respektive måttlig status och redovisar att vandringshinder finns... Regleringspåverkan finns, men dess omfattning och påverkan på ekologisk status behöver utredas. Bedömningen av försurning visar måttlig status, vilket tyder på att pågående kalkningsåtgärder ej har önskad effekt (doserare) samt att de bör kombineras med åtgärder för ökad konnektivitet. **Konnektivitet** Vattenförekomsten bedöms ha problem med bristande konnektivitet, vilket beror på **en äldre flottningsdamm samt på ett sprängt hållparti i vattendragsfåran**. För att kunna precisera lämpliga åtgärder behöver dammens nuvarande användning utredas. ...**Flödesregleringar** Vattenförekomsten bedöms ha problem med flödesförändringar på grund av den rensning som skett i vattendraget. **Biotopvård** behövs för att återställa

bottensubstrat, tillföra rensade block och stenar och för att tillföra död ved m.m. **Biotopåterställning bör genomföras senast 2021**. Morfologiska förändringar Det morfologiska tillståndet i vattenförekomsten har bedömts vara påverkat av rensning. **Biotopvård behövs för att återställa bottenstrukturer, tillföra rensade block och stenar, tillföra död ved m.m.** Tvärlikan är Natura2000-klassat upp till Liksjön.

Behov av underlag Utredning sprängning vid Långavssågen samt dammen vid S Liksjön och samt framtagande av underlag för biotopvård. Utredning doserarens funktion. Sannolikt elfiske och inventeringsfiske Bergstjärn.

3_Likån nedströms Tvärlikan

WA35686392 SE672625-134972

Myndighetens bedömning 19-12-19: Vattenförekomstens ekologiska status bedöms vara **måttlig** baserat på bedömning av fisk som har en god tillförlitlighet. Bedömningen av parametern Konnektivitet i vattendrag visar otillfredsställande status och redovisar att vandringshinder finns ... **Det finns en teknisk fiskväg vid Likenä, men den har dålig funktion**. Bedömningen av försurning visar god status, vilket tyder på att pågående kalkningsåtgärder har önskad effekt men att de bör kombineras med åtgärder för ökad konnektivitet. Ekologisk status är försämrad jämfört med föregående förvaltningscykel 2009-2016. Mer övervakning behövs för att validera påverkan och effekterna på ekologisk status, Åtgärder ska genomföras för att minska påverkan så att god status kan uppnås. Vattenförekomstens återhämtning tar tid och åtgärder bör därför sättas in så snart som möjligt för att nå målet. Tidsfrist till 2027 gäller för konnektivitet med skälet att det inte är tekniskt möjligt att nå god status tidigare. Hela vattenförekomsten är Natura-2000 klassad. **Behov av underlag Åtgärder vid fisktrappan ska utredas. Trandammens status utreds. Inventera ev biotopåtgärder. Ev. elfiske.**

Projektet godkänt av Klarälvens vattenråds styrelse samt Torsby kommun den 23 nov 2020

Anna Sjors, ordf. Klarälvens vattenråd